

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 11

REKENINGKUNDE V2

MODEL NOVEMBER 2019

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenaliserings toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord verkeerd is, sien die bewerkings na wat gegee is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra dit nie die metodepunt vir die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders aangedui, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. As geen + of – teken of hakie gegee is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui, ken deelpunte toe om tussen die gehalte van kandidate se antwoorde te onderskei.
7. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie 'n finale negatiewe syfer wees nie.
8. Waar metodepunte vir die bewerking toegeken word, moet die nasiener die redelikheid van die antwoord ondersoek en ten minste een deel moet reg voor die punt toegeken word.
9. Bewerking beteken kontroleer bewerking. Een deel korrek beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per memo.
10. By berekeninge moenie punte toeken as die teller en noemer omgeruil is nie – dit is ook van toepassing op verhoudings.
11. Wanneer metodepunte toegeken word, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n .
12. Wees bedag daarop dat kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf.
13. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 10 bladsye.

VRAAG 1: BTW EN REKONSILIASIE**(40 punte; 30 minute)****1.1 BTW****1.1.1** Verduidelik wat met *belasting op toegevoegde waarde* bedoel word.

Belasting op verkope van goedere (gehef op die koper deur die verkoper) ✓✓

2

1.1.2 Bereken die volgende:**(a) Bedrag van verkope (vrygestel van BTW) uit die KOJ**

$$141\,300 \checkmark \times 100/15 \checkmark = R942\,000 \checkmark$$

(b) BTW-insetbedrag uit die KBJ

$$(248\,000 + 580\,000) \times 0,15 = R124\,200 \checkmark \checkmark \text{ een deel korrek}$$

(c) BTW-uitsetbedrag uit die DJ

$$345\,000 \checkmark \times 15/115 \checkmark = R45\,000 \checkmark \text{ een deel korrek}$$

8

1.1.3 Tom het nie genoeg geld in sy bankrekening om SAID vir BTW te betaal nie. Die banksaldo is tans met ongeveer R50 000 oortrokke. Watter raad sou jy aan Tom gee om:

- Die probleem nou op te los

Leen fondse, bring kapitaal in (enige geldige oplossing) ✓✓

- Die probleem in die toekoms op te los

Beter begroting – BTW teen klante gehef moet vir terugbetaling geormerk word, nie op bates spandeer word nie.

Maak seker dat verkooppriese realisties is om fondse te genereer om die onderneming behoorlik te bedryf. ✓✓

4

1.2 KREDITEURE-REKONSILIASIE EN INTERNE BEHEER

1.2.1 Verduidelik hoe die Krediteure-rekonsiliasiestaat die onderneming kan help ten opsigte van hulle interne beheermaatreëls. Noem EEN punt.

EEN geldige punt ✓✓

- Dit sal die onderneming help om foute/weglatings in hulle boeke op te spoor.
- 'n Betroubare eksterne dokument is beskikbaar (m.a.w. staat) om die onderneming se rekords te verifieer.
- Dit sal foute/weglatings toon in die staat wat ontvang is.
- Spoor bedrieglike bedrywighede op en tree op/Dit sal die korrekte saldo toon wat aan die krediteure betaal moet word.

2

1.2.2 Bereken die korrekte saldo van Pine Verskaffers in die Krediteure-grootboekrekening van Madi Handelaars. Toon die veranderinge aan die syfer R117 180.

117 180✓ - 480✓✓ - 27 300✓✓ - 810✓✓ - 10 800✓✓^{5 400 + 5 400}

= R77 790☑

10

1.2.3 Krediteure-rekonsiliasiestaat op 30 April 2019

Saldo per rekeningstaat	121 800	✓
Krediteer bedrag om faktuur reg te maak wat te hoog aangegee is	(30 000)	✓☑
Debiteer bedrag foutiewelik gekrediteer	84 000	✓✓
Oordrag van saldo	(3 600)	✓✓
Krediteer betaling na staat se datum	(93 000)	✓
Krediteer korting na staat se datum	(1 410)	✓
Korrekte saldo	77 790	☑

10

1.2.4 Die eenaar van Madi Handelaars is nie heeltemal tevrede met die diens en gehalte van goedere wat van Pine Verskaffers ontvang is nie. Noem TWEE faktore wat hy moet oorweeg voordat hy van verskaffer verander.

Twee geldige faktore ✓✓ ✓✓

- Die kredietterme wat aangebied word
- Sal hulle korting bied vir vroeë betalings
- Sal alternatiewe verskaffer aan die eise van die onderneming kan voldoen
- Die gehalte van die produkte wat hulle kan lewer

4

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 2: VERVAARDIGING

(45 punte; 40 minute)

2.1 Gee EEN term vir elk van die beskrywings deur 'n kostekategorie uit die lys te kies.

2.1.1	Fabrieksbokoste	✓
2.1.2	Verkoop- en verspreidingskoste	✓
2.1.3	Administrasiekoste	✓
2.1.4	Direkte arbeidskoste	✓

4

**2.2.1 ALGEMENE GROOTBOEK VAN GALANE VERVAARDIGERS
GOEDERE-IN-BEWERKING-VOORRAAD**

2018 Mrt.	1	Saldo a/b	33 150 ✓	2019 Feb.	28	Klaar- produkte- voorraad	1 206 350 ✓
2019 Feb.	28	Direkte materiaalkoste 516 000 ✓ + 16 000 ✓ - 20 000 ✓	512 000 ✓			Saldo a/d	38 300 ✓
		Direkte arbeidskoste	519 650 ✓				
		Fabrieks- bokoste	179 850 ✓				
			1 244 650				1 244 650
2019 Mrt.		Saldo a/b	38 300 ✓				

10

2.2.2 KLAARPRODUKTEVOORRAAD

2018 Mrt.	1	Saldo a/b	15 250	2019 Feb.	28	Koste van verkope (1 800 000 ✓ + 100 000 ✓) ÷ 1,6 ✓	1 187 500 ✓
2019 Feb.	28	Goedere-in- bewerking	1 206 350 ✓			Saldo a/d	34 100 ✓
			1 221 600				1 221 600
2019 Mrt.	1	Saldo a/b	34 100 ✓				

7

2.2.3

FABRIEKSBOKOSTE

2019 Feb.	28	Indirekte arbeid (24 350 + 65 060)	89 410 ✓✓	2019 Feb.	28	Goedere-in- bewerking	179 850 ☑
		Indirekte materiaalkoste 3 480✓+21 560✓ – 2 630✓	22 410 ☑				
		Huuruitgawe 39 200 x 65/100	25 480 ✓☑				
		Versekering 8 700 x 2/3	5 800 ✓☑				
		Water en elektrisiteit 16 500✓ x 4/6✓	11 000 ☑				
		Diverse fabrieks- uitgawes	25 750 ✓				
			<u>179 850</u>				<u>179 850</u>

-1 vreemde inskrywing Oninbare skulde

15

2.3 **MOTHO SKOENFABRIEK**

2.3.1 **Bereken die direkte materiaalkoste per eenheid.**

$\frac{2070\ 000}{13\ 800} = R150\checkmark\checkmark$
--

2

2.3.2 **Bereken die gelykbreekpunt op 31 Mei 2019.**

$\frac{1\ 514\ 000\checkmark}{259\checkmark - 155\checkmark}$ <p>= 14 558 eenhede ☑</p>

4

2.3.3 **Verduidelik waarom die eienaar NIE met die onderneming se produksievlak tans tevrede is NIE. Haal syfers of indikators aan.**

<p>Verduideliking ✓✓ Syfer ✓</p> <p>Die onderneming maak 758 eenhede minder as die GBP (14 558 – 13 800). Die onderneming het 'n verlies van 758 eenhede gemaak. Die onderneming maak 758 eenhede minder as die gelykbreekpunt.</p>

3

TOTALE PUNTE
45

VRAAG 3: BEGROTINGS

(40 punte; 30 minute)

3.1.1

Wat is die hoofdoel daarvan om 'n Kontantbegroting te voltooi?

Projekteer toekomstige kontantvloei (invloei en uitvloei)
 Projekteer die kontantvloei/bepaal die ontvangste en betalings in die toekoms
 Beheer die kontant/Bereken die banksaldo

2

3.1.2

Noem TWEE items wat in die Kontantbegroting sal verskyn, maar NIE in die Geprojekteerde Inkomstestaat NIE.

Enige TWEE items ✓ ✓ Aanvaar geldige alternatiewe

Aankoop van bates, Lening, Vaste deposito, Betaling aan krediteure,
 Invordering van debiteure

2

3.1.3

Noem TWEE items wat in die Geprojekteerde Inkomstestaat sal verskyn, maar NIE in die Kontantbegroting NIE.

Enige TWEE items ✓ ✓ Aanvaar geldige alternatiewe

Waardevermindering/Korting toegestaan/ontvang/Oninbare
 skulde/Voorsiening vir oninbare skulde aansuiwering

2

3.2

Debiteure-invorderingskedule van Cosmo Handelaars vir die periode geëindig 31 Desember 2019:

Maand	Kredietverkope (R)	Debiteure-invordering		
		Oktober (R)	November (R)	Desember (R)
Augustus	240 000	60 000		
September	360 000	144 000	90 000✓	
Oktober	300 000	85 500	120 000✓	75 000✓
November	330 000		94 050✓✓	132 000✓
Desember	330 000			94 050✓
		289 500	304 050✓	301 050✓

9

3.3

Bereken die ontbrekende syfers soos aangedui deur A–G in die Kontantbegroting. Verwys na inligting (a) tot (f).

	BEREKENINGS	ANTWOORDE
A	440 000 x 25% or 330 000 $\frac{25}{75}$	110 000 ✓✓
B	Sien 3.2	304 050 ☑
C	185 600 x 30%	55 680 ✓✓
D	206 500 x 70%	144 550 ✓✓
E	(180 000 – 18 000) x 0,12 ✓ ÷ 12 ✓	1 620 ☑ Een deel korrek
F	(1 250 + 10%) x 7 ✓ x 5 ✓	38 500 ☑
G	6 731 x $\frac{100}{106}$ ✓	6 350 ☑

15

3.4

Verduidelik TWEE faktore wat Kagiso in aanmerking moet neem voordat hy kredietlimiete verhoog.

Enige TWEE geldige faktore ✓✓ ✓✓

- Keur debiteure vooraf behoorlik/Agtergrondkontrole.
- Neem die toename in die risiko van oninbare skulde in aanmerking.
- Verifieer die invordering van elke debiteur voordat die limiet verhoog word.
- Verhoog krediete slegs vir klante wat hulle skuld stiptelik betaal.

2

3.5

Verskaf berekenings vir die volgende drie jaar om jou mening te ondersteun.

Opsie 1:	een deel korrek		
Koop 'n motorfiets	$25\ 000 + (3\ 100 \times 36) = R136\ 600$ ✓☑		
Opsie 2:	48 000	50 400	52 920
Gebruik DD Aflewerings	een deel korrek $(R4\ 000 \times 12) + (R4\ 200 \times 12) + (R4\ 410 \times 12) = R151\ 320$ ✓☑		

Verduidelik TWEE ander faktore wat Kagiso in aanmerking moet neem voordat hy 'n finale besluit neem.

Enige TWEE geldige faktore, bv. ✓ ✓

Bestuurder van die motorfiets/Versekering/Betroubaarheid van diensverskaffer/Of klante vir aflewerings kan betaal, ens.

Moet die eienaar, Kagiso, Opsie 1 of Opsie 2 kies? Gee redes.

Opsie ____ **óf 1 óf 2 met redes** ✓✓

8

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 4: BEHEER VAN BEDRYFSKAPITAAL**(25 punte; 20 minute)****4.1****Lewer kommentaar op die kontant in die lopende bankrekening.**

Die netto toename in die kontantsaldo was R285 000/van R120 000 tot R405 000. ✓✓

Vaste deposito het afgeneem (verval); 'n invloei van R220 000. Dit sou die toename in die banksaldo kon verklaar (indien geld nie gebruik is nie).

Watter raad sou jy vir Mary gee? Verskaf EEN punt. Haal syfers aan.

Mary moes die geld herbelê het/die beleggingsperiode van die vaste deposito verleng het. Dit sal hoër 'n rente verdien (11% p.j.) as die rente op die lopende rekening.

Tensy sy dit vir 'n spesifieke dringende doel hou, behoort sy die meeste hiervan in die vaste deposito te belê sodat sy 'n opbrengs (van 11%) kan verdien. ✓✓

4

4.2.1**Bereken die voorraadhouingsperiode vir 2019. Gebruik gemiddelde voorraad in jou berekening.**

$$\frac{\frac{1}{2} (170\,000 + 85\,000)}{460\,000} \times 365 \text{ of } 12$$

$$= \frac{127\,500}{460\,000} \checkmark \quad \times 365 \text{ of } 12 \checkmark$$

$$= 101 \text{ dae of } 3,3 \text{ maande } \checkmark$$

OF gebruik die 'STR': $365/3,6 = 101 \text{ dae}$ of $12/3,6 = 3,3 \text{ maande}$

4

4.2.2**Lewer kommentaar op die voorraadomsetsnelheid en die voorraadhouingsperiode vir 2019. Haal syfers of aanwysers aan. Verduidelik waarom sy hieroor bekommerd behoort te wees.**

Voorraadomsetsnelheid het van 5,6 na 3,6 keer afgeneem. ✓
Voorraadhouingsperiode het van 66 dae (2 maande) na 101 dae (3 maande) toegeneem. ✓

Beide hierna indikatoren toon dat Mary waarskynlik te veel voorraad voorhande aanhou. ✓

Sy sou kon rente verdien op die oortollige bedrag wat in voorraad belê is/Hierdie bate verdien nie rendement/opbrengs nie. ✓

Watter raad sou jy vir Mary gee? Verskaf EEN punt.

Koop in die toekoms voorraad in kleiner hoeveelhede aan. ✓

5

4.3.1 Mary het twee doelbewuste strategieë gebruik om verkope in 2019 te verbeter. Identifiseer die TWEE strategieë. Haal die betrokke syfers aan.

Verduideliking (met syfers)	
Strategie 1	Sy het die winsopslag % van 60% na 45% laat afneem. ✓✓
Strategie 2	Sy het meer mense toegelaat om op krediet te koop; 2018 se kontantverkope was meer as 50% van totale verkope, terwyl kredietverkope in 2019 heelwat meer as 50% van verkope was. ✓✓

4

4.3.2 Hou in gedagte dat die voorraad se kosprys met die inflasiekoers van 6% verhoog het en verskaf bewyse dat hierdie strategieë tot die onderneming se voordeel was. Haal syfers aan.

Indien dieselfde voorraad in 2019 verkoop is, sou koste van verkope gebaseer op volumes in die verlede, R339 200 wees. ✓✓
 Koste van verkope in 2019 is R460 000 (wat 36% meer is), wat beteken dat die volume van goedere wat verkoop is, 36% meer is (wat wins sal laat toeneem). ✓✓

OF

Koste van verkope in 2019 is R460 000, wat 44% hoër is as die vorige jaar; inflasie van 6% is deel van hierdie verandering; die res is 'n toename in die volume goedere wat verkoop is.

LET WEL: Leerders kan soortgelyke redenasies met Verkope of Bruto wins gebruik.

4

4.4 Lewer kommentaar daarop of Mary haar debiteure en krediteure op toepaslike wyse beheer het of nie. Haal syfers aan.

Sy het debiteure nie goed beheer nie omdat die invorderingsperiode van 26 dae na 40 dae toegeneem het. ✓
 Sy neem ook langer om die bedrae wat aan krediteure verskuldig is, te vereffen – hierdie periode het van 30 dae na 38 dae toegeneem. ✓

Lewer kommentaar op watter uitwerking dit op die onderneming sou hê.

Debiteure wat traag is om te betaal, sal die kontantvloei beïnvloed en die onderneming sal sukkel om sy skulde te vereffen (soos duidelik blyk uit die langer periodes om krediteure te betaal). ✓✓

4

TOTALE PUNTE
40

TOTAAL: 150